

než rozhodnúť sa pro „ľud—anebo“, „všetchno nebo nic“; a dáť mu právo, aby se bral při svém rozhodnutí jakousi cestou střední. Hnutí toto, jež vyšlo z Nizozemska (srv. *Hartzfeld*, *Der Streit der Parteien*, 1911, a »*Het bemiddelend Vonnis*«, 1915; a jednání nizozem. sjezdu právnického v Leydenu 1916), našlo ohlasu i v Německu (srv. zejm. *Zeiler*, *Die vermittelnde Entscheidung*, *Rhein. Ztschr. für Zivil- u. Zivilprozessrecht*, 1920, str. 177—243) i v Rakousku (*Hirnschal*: *Die Lehre des Heraklitos angewendet auf den Zivilprozess*, *Ger. Ztg.*, č. 9 a 10, 1920), nemůže zde býti ovšem podrobováno rozboru. Ale bylo třeba na ně alespoň upozorniti. Na každý způsob bude zapotřebí velké opatrnosti; jednak v tom směru, aby nebylo zaváděno něco, čeho skutečná potřeba života právního nutně nevyžaduje (v té příčině budou rozhodny zkušenosti příslušných organizací právnických), jednak v tom směru, aby opatření takového, i když se ukáže potřebným, nemohlo býti zneužíváno soudcem pohodlným neb méně svědomitým.

Dr. V. Fajnor:

Jednotný občiansky zákonník.

IV.*

Spoločné dlhy a pohľadávky.⁶⁸⁾

* V nasledovnom uverejňujeme revidované texty §§-ov 888—937. (Trebá poznamenať že komisia úmyselne nečísľuje revidované §§-y, pretože sa nedá vedieť, aké číslo bude môcť obdržať ten-ktorý § pri úprave definitívnej).

⁶⁸⁾ Náv. Uhor. obč. zák. z r. 1914 a 1916 §§ 744—953. »Má-li viac osôb právo pohľadávať deliteľné plnenie, delí sa pohľadávka medzi nimi v pochybnosti na rovné čiastky. Každý veriteľ môže uplatniť túto pohľadávku samostatne. po výšku svojho dielu.

Patri-li pohľadávka viac osobám na taký spôsob, že každá môže vymáhať celé plnenie, avšak dlžník je povinný len raz ju plniť, (solidarita veriteľov), platia pravidlá §§ 946—952.

Dlžník oslobodí sa voči všetkým veriteľom, keď vyplní zaviazanosť jednomu z nich. Totiež platí, keď niektorého z veriteľov uspokojí právnym úkonom, pôsobiacim jako splnenie, alebo započítaním.

Právne prohlásenia, spojené s uplatnením pohľadávky alebo so splnením zaviazanosti, jako sú najmä výpoved, napomenutie, výkon práva voľby, patriaceho niektorej strane, — pôsobia voči všetkým veriteľom, aj keď ich vykonal len jeden z nich, alebo keď boly aj upravené len na jedného z nich.

Spojí-li sa právo a zaviazanosť v osobe niektorého veriteľa, prestane zaviazanosť aj voči ostatným veriteľom. Dlžník sa oslobodí

§.

Jestliže viac osôb sľúbi niekomu stejné právo k tejže veci alebo od niekoho sľub takého práva príjme, sú jak pohľadávka tak i dlh rozdelené podľa zásad o spoločenstve.

§.

Mimo prípady ustanovené v zákone dlhuje tedy každý z niekoľko spoludlžníkov dielnej veci len svoj podiel a podobne musí sa každý z niekoľko spoluveriteľov dielnej veci spokojiť svojim podielom.

§.

Ide-li o nedielne veci, môže každý veriteľ nedielnej veci ju pohľadávať na každom spoludlžníkovi, pokiaľ z povahy veci nevychádza, že dlh môže byť splnený len spoločnou činnosťou všetkých. Je-li tu však viac veriteľov a jediný dlžník, nie je dlžník povinný vec vydať jedinému veriteľovi, pokiaľ sa mu nedostane istoty; môže buďto žiadať, aby sa všetci veritelia dohodli, alebo vec uložiť u súdu.

Pohľadávky a dlhy k ruke spoločnej a nerozdielnej.⁶⁹⁾

§.

Sľúbi-li viac osôb totiž splnenie rukou spoločnou nerozdielnou tak, že sa výslovne zaväzujú jeden za všetkých a všetci voči každému veriteľovi, keď sa plnenie stane nemožným vinou niektorého z nich. Prodlenie ktoréhokolvek veriteľa škodí aj ostatným.

Pohľadávka nepremľčí sa voči ani jednomu veriteľovi, pokiaľ nenastaly podmienky premlčania voči všetkým.

Podá-li niektorý veriteľ žalobu na splnenie, dlžník má právo plnenie voči ostatným odoprieť, pokiaľ spor trvá. Právo ostatných veriteľov zasiahnuť do trvajúceho sporu jako žalobník ostáva nedotknuté.

Právne úkony jednotlivého veriteľa a právne skutočnosti nastupujúce v osobe jednotlivého veriteľa, ktoré nepodliehajú predpisom §§ 946—950, nepôsobia voči ostatným veriteľom, jestli len nevyplýva z právneho pomeru niečo iného. To platí menovite o obnove (novácii), o preminutí dlhu, o postúpení pohľadávky a o privolení k prevzatíu dlhu.

V pomere medzi sebou oprávnení sú veritelia z pohľadávky rovným dielom, jestli zákon alebo právny úkon inak nestanoví.

Patri-li pohľadávka na nedielne plnenie viac osobám — mimo prípad solidarity, môže dlžník vyplniť svoju zaviazanosť len k rukám všetkých a jednotlivý veriteľ môže požadovať len takéto plnenie. Každý veriteľ môže žiadať, aby dlžník uložil movitú vec, ktorá má byť daná, u súdu v prospech všetkých veriteľov, alebo jestli sa k tomu nehodí, dal ju súdu do úschovy — a aby odovzdal nemovitosť, ktorá má byť daná, súdne stanovenému opatrovníkovi (kurátorovi). Inak omeďzuje sa účinok právnych skutočností, týkajúcich sa pohľadávky, len na onoho veriteľa, v jehož osobe nastaly.»

⁶⁹⁾ Srovn. §§. 268—270. zák. čl. XXXVII. z r. 1875 (uhor. obch. zák.). »Zaviazali sa viac osôb právnym úkonom, ktorý je s ich strany obchodným, voči tretej osobe spoločne, zaviazané sú rukou spoločnou a nerozdielnou (t. j. solidárne), neplynie-li opak z úmluvy s veriteľom.

Veriteľ má právo vymáhať pohľadávku na všetkých solidárnych dlžníkoch, na viacej z nich, alebo na jednom; je-li pohľadávka deliteľná, môže ju vymáhať v čiastkach aniž by preto ztratil právo na celú pohľadávku voči onomu dlžníkovi, na ktorom ju vymáhal len čiastočne.

Zalovaný dlžník rukou s spoločnou a nerozdielnou môže použiť proti veriteľovi len takých námietok, ktoré slušia voči veriteľovi jeho osobe alebo všetkým spoludlžníkom. V obchodných úkonoch a vôbec v prípadoch, v nichž zákon stanoví záväzok rukou spoločnou a nerozdielnou, nemá práva požadovať solidárny dlžník, aby pohľadávka bola rozdelená, alebo aby napred ostatní dlžníci boli žalovaní, — a neprislúcha mu ani námietka, že ho veriteľ samého žaloval na celú pohľadávku. Totiež platí o rukojemstve, bolo-li prevzaté za záväzok z úkonu obchodného alebo nutno-li pokladať samo rukojemstvo za úkon obchodný.»

Náv. 954.—964. §-u. (Pomer viacej priamych dlžníkov.) »Každý z viac dlžníkov, povinných deliteľným plnením, povinný je plniť v pochybnosti rovným dielom. Avšak kto zaviazali sa spoločne na takéto plnenie, stoja jeden za druhého v pochybnostiach rukojemstvom podporným (návratným, als Etschädigungsbürgen).

Je-li viacej osôb tým spôsobom povinno plniť, že každý dlžník priamo ručí za celé plnenie (solidarita dlžníkov), platia §§. 956.—963.).

Veriteľ môže vymáhať pohľadávku v celku alebo v čiastkach od dlžníkov alebo od ktoréhokoľvek z nich podľa ľubosti. Všetci dlžníci ostanú zaviazaní, pokiaľ celá zaviazanosť nebola splnená.

Splní-li zaviazanosť ktorýkoľvek dlžník, oslobodia sa i ostatní. Totiež platí, keď niektorý dlžník uspokojí veriteľa právnym úkonom, pôsobiacim ako splnenie alebo započítaním.

Prodlenie veriteľa voči jednomu dlžníkovi prospeje i ostatným.

Smluva na obnovu alebo na preminutie, ktorú učinil veriteľ s jedným dlžníkom, ruší zaviazanosť len tehdy, bola-li učinená tým umyslom. Odklad, povolený jednomu dlžníkovi, prospeje ostatným tiež len pod touto podmienkou.

Kto spoločne prevzali solidárnu zaviazanosť, ručia v pochybnostiach za vzájomnú vinu a za vzájomné prodlenie. Podobne ručí, kto dodatočne prejal čo solidárny spoludlžník záväzok iného, za jeho vinu a prietah (prodlenie).

Také právne úkony jednotlivého dlžníka, alebo také právne skutočnosti, nastalé v osobe jednotlivého dlžníka, ktoré nespádajú do §§. 956.—960., nemajú účinku na ostatných dlžníkov, nevyplývajú z právneho pomeru čo iného. To platí najmä o spojení práva a zaviazanosti, o premlčaní, o jeho driemaní (odpočívání) a prerušení.

Dlžníci sú voči sebe navzájom zaviazaní plniť rovným dielom, nestanoví-li zákon alebo právny úkon inak a neplynie-li čo iného ani z okolností, za ktorých solidarita vznikla. Žiaden sa nemôže dovolávať voči ostatným dlžníkom preminutia alebo výhody, ichž sa mu dostalo od veriteľa pre jeho osobu. Nelzá-li vymôcť na niektorom dlžníkovi čiastku, ktorá naňho pripadá, ostatní sú povinní hradíť schodok v pomere svojej zaviazanosti; jestli ale jeden z nich spôsobil nevyožiteľnosť svojím zavinením, snáša schodok sám.

Zástavné (záložné) právo, hypotečné právo a prednostné práva, zaistujúce pohľadávku veriteľovu voči niektorému dlžníkovi, uspokojí-li veriteľa iný dlžník, prejdú na posledného tak ďaleko, ako môže pohľadávať na onom dlžníkovi náhradu. Totiež platí primeranie i o právach, plynúcich z rukojemstva.

Je-li viacej osôb povinno plnením nedielným, treba použiť na ne pravidel o solidarite dlžníkov. Totiež platí i tehdy, keď nastúpi na miesto nedielného plnenia záväzok nahradíť hodnotu alebo nahradíť škodu.»

za jedného, dlhuje každá celé plnenie, jestli len nesluší taký sľub mimo zvláštnu úmluvu vykladať jako vzájomné zaručenie. A veriteľ má toho vôľu, žiadať celú vec, alebo podiely, ktoré si zvolí, buďto na všetkých spoludlžníkoch alebo na niektorých, alebo žiadať celú vec na spoludlžníku jedinom. I keď bol už veriteľ podal žalobu, má právo voľby. A keď ho bol ten či onen zo spoludlžníkov uspokojil len z časti, môže pohľadávať zbytok na ostatných.

§.

Jestli však sľúbil niekto totiež plnenie viac osobám a bolo-li výslovne ujednané, že ho môžu požadovať rukou spoločnou a nerozdielnou, je dlžník povinný plniť celok tomu z veriteľov, kto ho najprv o to požiada.

§.

Jakonáhle jeden zo spoludlžníkov veriteľa uspokojil zcela, nemôže už veriteľ ničoho pohľadávať na ostatných; a jakonáhle dlžník uspokojil zcela jedného zo spoluveriteľov, nemôžu ostatní pohľadávať ničoho.

§.

Jestli smluví spoludlžník s veriteľom obtížnejšie podmienky, nespôsobí tým újmy ostatným, a úľavy a osvobodenia, ktoré svedčia jednomu zo spoludlžníkov pre osobu jeho neprosievajú ostatným.

§.

Jestli a pokiaľ z niekoľko spoluveriteľov, ktorým vec bola sľúbená k ruke spoločnej a nerozdielnej, ten, ktorý obdržal celú pohľadávku, je ostatným spoluveriteľom ničím povinný — treba rozhodnúť podľa zvláštnych právnych pomerov medzi spoluveriteľmi. Nieto-li takého pomeru, jeden druhému ničím povinný nebude.

§.

Spoludlžník rukou spoločnou a nerozdielnou, ktorý zaplatil celý dlh zo svojho, je oprávnený žiadať na ostatných náhradu a to rovným dielom, pokiaľ niet medzi nimi iného právneho pomeru. Jestli bol niektorý z nich nespôsobilý sa zaviazať alebo nenie-li v stave, aby záväzok svoj splnil, rozdelí sa jeho podiel medzi ostatných. Bol-li niektorý zo spoludlžníkov sprostý dlhu, nemôže to ostatným pri pohľadávaní byť na ujmu. (894. §.)

Ved'ajšie ustanovenia pri smluvách.⁷⁰⁾

1. Výmienky.

§.

O výmienkach pri smluvách platia vôbec stejné ustanovenia, jaké sú dané o výmienkach pri posledných porídeniach.

⁷⁰⁾ Náv. 758.—767. (760.—769.) §-u.

§.

Pripojí-li sa smluve taká výmienka, jaká pri poslednom porídení platí za nedoloženú, je smluva neplatná.

§.

Jestli sa vyplnila výmienka, pripojená smluve, už pred smluvou, treba ju po smluve znovu vyplniť len tehdy, keď záleží v jednaní toho, kto má nabyť práva a keď je možná ju opakovať.

§.

Právo pripovedané pod výmienkou odkladacou prechádza na dediča.

2. Dôvod.

Jestli strany položily dôvod alebo účel svojho privolenia výslovne za výmienku, treba posudzovať dôvod a účel jako každú inú výmienku. Ináče takéto prejavy na platnosť úplatných smlúv nepôsobia. Pri smluvách bezplatných platia ustanovenia, dané o posledných porídeniach.

3. Čas, miesto a spôsob plnenia.⁷¹⁾

§.

Lehota určená zákonom alebo smluvou, sa počíta, nenie-li ustanovené ináč, tak, že pri lehote určenej podľa dní sa nepočíta deň, na ktorý pripadá udalosť, od ktorej lehota počína bežať.

§.⁷²⁾

Konec lehoty, určenej podľa týždňov, mesiacov alebo rokov, pripadá na ten deň posledného týždňa alebo posledného mesiaca, ktorý menom alebo číslom sa shoduje s dňom, na ktorý pripadá udalosť, od ktorej lehota počína bežať; jestli nieto takého dňa v poslednom mesiaci, dobieha lehota posledným dňom tohoto mesiaca.

§.⁷³⁾

Polovicou mesiaca rozumieť treba pätnásť dní, stredom mesiaca pätnásty jeho deň.

§.⁷⁴⁾

Práva, jehož nabytie je viazané na určitý deň, nabývame počiatkom tohoto dňa. Právne následky nesplnenia záväzku alebo zmeškania nastanú až keď prejde posledný deň lehoty. Pripadne-li posledný deň určený k prejavu alebo k plneniu na nedeľu alebo na štátom uznaný sviatok, je posledným dňom lehoty, pokiaľ nieto iného ustanovenia, najbližšie nasledujúci deň všedný.

⁷¹⁾ Návrh §(. 855—872 (856—872).

⁷²⁾ Srovn. §§. 321—325 ,obchod. zák. uhor.

⁷³⁾ Náv. §§. 868. 870 (868, 870).

⁷⁴⁾ Srovn. Náv. § 865 (865).

§. 75) 76)

Jestli nebola vyjednaná určitá doba, kedy sa má smluva splniť, lzá žiadať za jej splnenie ihneď, to jest bez zbytočného odkladu. Jestli dlžník ponechal svojej ľubovôli, kedy chce smluvu splniť, treba buďto vyčkať až zomrie a potom sa držať dedičov; alebo ide-li o povinnosť osobnú, ktorá neprechádza na dediča, treba požiadať sudcu, aby podľa zásad slušnosti určil dobu, kedy sa má splniť. Za takéto určenie treba žiadať i vtedy, keď dlžník sľúbil splniť podľa možnosti alebo sa to dá urobiť. Ostatne treba i tu šetriť ustanovení daných vyše (§§ 104—706), o lehotách pri posledných poriadeniach.

§.

Nemožno-li miesto splnenia zistiť ani z úmluvy ani z povahy alebo účelu jednania, treba plniť v mieste, kde dlžník mal v dobe uzavrenia smluvy svoje bydlisko, alebo jestliže záväzok vznikol pri provodzovaní podniku živnostenského alebo obchodného, v mieste závodu.

Ide-li o platy peňažité, povinný je dlžník v pochybnostiach dodať ich na svoje nebezpečenstvo a útraty veriteľovi do jeho bydliska (závodu). Jestliže po vzniku pohľadávky sa toto bydlisko zmenilo, nesie veriteľ, o čo ono nebezpečenstvo a ony náklady vzrástly. Týmto ustanovením sa nič nemení na tom, čo je povedané v prvom odstavci o mieste splnenia.

§. 77) 78)

Možno-li sľub splniť niekoľkorakým spôsobom, prísluší voľba medzi týmito spôsobmi dlžníkovi; avšak od voľby už vykonanej nemôže o svojej vôli odstúpiť.

§.

Bola-li smluva učená s výhradou, že si môže tá či ona strana z niekoľko vecí zvoliť, a bola-li potom voľba zmarená nahodilou zkazou niektorej veci alebo viac vecí, nenie strana, ktorej prísluší voľba, smluvou viazaná. Jestli sa však udalo zavinenie dlžníkov, odpovedá veriteľovi z toho, že voľba bola zmarená.

⁷⁵⁾ Nár. § 862 (862).

⁷⁶⁾ Srovn. Náv. § 864. Je-li určenie času k splneniu nechané dlžníkovi, stanoví ho v prípade potreby súd podľa slušnosti. (Text z r. 1916). Oproti tomu text z r. 1914 znie: » . . . dlžníkovi, možno žiadať splnenie až od jeho dedičov. Ide-li o povinnosť osobnú, určí čas ku splneniu súd podľa slušnosti rozsudkom.»

⁷⁷⁾ Srovn. Náv. § 874 (874).

⁷⁸⁾ Srovn. §. 219. zák. čl. LX. z r. 1881 (uhor. zák. exekučný). »Je-li dlžník rozsudkom zaviazaný, aby dal istú movitosť alebo isté množstvo movitostí určitého druhu, alebo aby zaplatil ich hodnotu v hotovosti: patrí právo voľby v dobe určenej v rozsudku ku splneniu odsúdenému, po uplynutí tejto doby ale oprávnenému.»